

Dijital Ağda İlişkiler: Kullanıcıların Tinder Deneyimleri*

Züleyha ÖZBAŞ ANBARLI

Anadolu Üniversitesi

İletişim Bilimleri Fakültesi

İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü

zozbas@anadolu.edu.tr

Özet

2012 yılında kurulan Tinder, konum temelli gerçek zamanlı bir eşleşme/buluşma uygulamasıdır. Bu çalışmada Tinder kullanıcılarının Tinder'ı neden ve nasıl kullandıkları, Tinder'da nasıl bir davranış örüntüsü sergiledikleri, çevrimdışı ortama bunu nasıl yansıttıkları ve uygulamayla ilgili düşünceleri görüşme yöntemiyle açığa çıkarılmaktadır. Bu amaçla 18-30 yaş aralığında, kartopu örneklem tekniğiyle seçilen farklı cinsel yönelimlerdeki 10 kişiyle yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak katılımcıların Tinder'ı, yeni insanlarla tanışmak, flörtleşmek, romantik birliktelik yaşamak ya da cinsellik amaçlı ilişki kurmak, uygulamaya olan merakı gidermek, eğlenmek gibi amaçlarla kullandıkları bulunmuştur. Karşısına gelen kullanıcının cinsel yönelimini bilebiliyor olmak ve damgalanmadan partner bulabilmek heteroseksüel olmayan kişilerin uygulamayı kullanmasının temel nedenlerindedir. Katılımcılar profillerinde kendilerini sunarken dış görünüşleriyle birlikte hayat tarzlarını ve kültürel sermayelerini belirtmeye özen göstermekte, aynı şekilde karşıdakini alımlarken de fiziksel çekicilikle birlikte, hayat tarzlarına ve kültürel sermayelerine dikkat etmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Tinder, çevrimiçi buluşma, çevrimiçi ilişki, flört uygulamaları, kaydırma

Relationships in Digital Network: Tinder Users' Experiences

Abstract

Founded in 2012, Tinder is a real-time, rental-based dating app. In this study, it is revealed why and how people use Tinder, what their behaviors are on the app and offline, what their ideas are about the app. To this end, structured interviews were conducted with 10 people of different sexual orientations, selected using the snowball sample technique, aged 18 to 30 years. As a result, it is concluded that participants use Tinder to meet new people, flirt, have a romantic or sexual relationship, satisfy their curiosity about the app, or have fun. Being able to know the sexual orientation of the user you are meeting and finding partners without stigma are the main reasons for using the app for people with sexual orientations other than heterosexuality. While presenting themselves in their profiles, participants take care to indicate their lifestyle and cultural capital as

* Bu çalışma 26-28 Ekim 2020 tarihleri arasında düzenlenen 2. Uluslararası Dijital Çağda İletişim Sempozyumu'nda sunulan "Dijital Ağda Romantik İlişkiler: Kullanıcıların Tinder Deneyimleri" başlıklı bildirisinin genişletilmiş halidir.

well as their physical appearance. Likewise, their perceptions relate to the lifestyle and cultural capital of the people they meet, as well as to physical attraction.

Keywords: Tinder, online dating, online relationship, dating apps, swiping

Giriş

Yeni medya ortamlarının gelişmesiyle birlikte, çevrimiçi buluşma ortamları, kişilerarası ilişkilere yeni bir olanak sunan ortamlar haline gelmiştir. Çevrimiçi buluşma uygulamaları ise özellikle gençler arasında giderek daha popüler hale gelmektedir. 2015 yılında çevrimiçi buluşma uygulamalarının kullanıcı sayısı 185 milyonken, 2020 yılında bu sayı 270 milyona yükselmiştir (Curry, 2021). Gündelik yaşamın önemli bir parçası olan kişilerarası ilişkilerin ritmi ve dinamiği, çevrimiçi tanışma/buluşma/flört uygulamalarıyla birlikte başka davranış rutinleri oluşturmaktadır.

Başlangıçta çevrimiçi buluşma siteleriyle ilerleyen süreç günümüzde çevrimiçi buluşma uygulamalarına dönüşmüş ve mobil cihazlardan erişilebilen, bir bilgisayardaki standart çevrimiçi buluşmadan çok daha az karmaşık olan, konuma dayalı tanışma uygulamaları ortaya çıkmıştır (Bryden, 2017: 15). Finkel ve arkadaşları (2012: 4), bu çevrimiçi buluşmaların üç temelini erişim, iletişim ve eşleşme olduğunu belirtir. Bu ortamlar, potansiyel romantik partnerlere erişim, potansiyel romantik partnerlerle iletişim ve uygun romantik partnerlerle eşleşme seçeneklerinden birini ya da birkaçını sağlarlar. Erişim, kullanıcıların karşılaşma olasılığı düşük olan potansiyel romantik partnerlere maruz kalma ve değerlendirme fırsatıdır. Ama böyle bir fırsatın olması her zaman karşılıklılık olacağı anlamına gelmez. Erişim kursanız bile potansiyel partner cevap vermeyebilir. İletişim, yüz yüze buluşma öncesinde potansiyel partnerlerin etkileşim kurma fırsatıdır. Eşleşme ise sitenin ya da uygulamanın, kullanıcıların potansiyel partnerlerinin bulunması için matematiksel algoritma kullanmasıdır. Eşleşme rastgele değildir, algoritmalar aracılığıyla kullanıcının olumlu sonuçlar yaşama ihtimali olan potansiyel partnerler kullanıcıya sunulur. Çevrimiçi tanışma/buluşma/flört ortamları bir dereceye kadar erişim ve iletişim sunsa da birçok site eşleştirme sunmaz (Finkel vd., 2012). Tinder erişim, iletişim ve eşleşme seçeneklerini bir arada sunan çevrimiçi buluşma uygulamalarından birisidir. 2012 yılında piyasaya sürülmüş, 40'tan fazla dilde hizmet veren popüler bir eşleşme/buluşma uygulamasıdır. Tinder 2019'da diğer oyun dışı uygulamalardan daha fazla gelir elde etmiş (Kemp, 2020), Ocak 2021 itibarıyla de dünya üzerinde en çok indirilen buluşma uygulaması haline gelmiştir (Tankovska, 2021).

Tinder'ı diğer eşleşme/buluşma uygulamalarından ayıran en önemli özelliklerden biri konum temelli olarak çalışmasıdır. Konum temelli çalışması sanal ve fiziki mekân arasındaki

ayrımı bulanıklaştırmakta, tanışma ve buluşma arasındaki geçen süreyi kısaltarak buluşma eylemini hızlandırmaktadır. Bu tanışma ve buluşma hızı, çevrimiçi ortamda yeni bir ilişki biçimi, yeni davranış türleri üretmektedir.

Bu çalışma, Türkiye’deki Tinder kullanıcılarının, bu uygulamayı kullanım nedenlerini ve kullanırken yaşadıkları deneyimleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Konu Kullanımlar ve Doyumlar yaklaşımı perspektifinden ele alınmış ve yapılandırılmış görüşmelerle kullanıcı motivasyonları ve deneyimleri açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışmada öncelikle konum temelli uygulamalara ve özelinde Tinder’a kısa bir giriş yapılarak konu ile ilgili var olan çalışmaların önemli noktaları belirtilmiş daha sonra da özgün çalışmanın amacına ve yöntemine odaklanılarak bulgulara yer verilmiştir.

Konum Temelli Uygulamalara Genel Bir Bakış

Mobil aygıtların gelişmesi ve kullanıcının ağda hareketinin artmasıyla birlikte fiziksel ve dijital mekân arasındaki gerçek zamanlı bağlantı da oluşmaya başlamıştır. De Souza e Silva (2006), bu bağlantılılığın kurulduğu, fiziksel ve sanal mekânların iç içeliğinin olduğu bu mekânlara “melez mekânlar” adını verir. Süreğen bağlantı olasılığının olduğu tüm mekânlar yeni toplumsallaşma mekânlarıdır.

Mobil araçların gelişmesi, hareketliliğin ağa dâhil olmayı engellememesi, mekânı değiştirmenin dijital ağda sorun olmaktan çıkmasıyla konum temelli uygulamalar ve bunun tanışma/eşleşme/buluşma sürecine yansması da kaçınılmaz olmuştur. Handel ve Shklovski’nin (2012) betimlediği konum temelli gerçek zamanlı tanışma/buluşma siteleri (Location-based real time-LBRT), mekânsal olarak veri sunduğu için, kullanıcıların buluşma deneyimlerini hızlandırır. Konum temelli gerçek zamanlı tanışma/buluşma uygulamaları genellikle, kullanıcının mekânsal olarak yakınında bulunan ve buluşmayla ya da cinsel bir birliktelikle ilgilenen yabancıları bulması ve onlarla etkileşim kurması için kullanılan uygulamalardır (Birnholtz vd., 2014). Bu sosyal ağlar, konumlandırma teknolojilerini kullanırlar ve kullanıcıların belirli konumlarda var olduklarına dair bir anlamda kayıt olmalarını sağlarlar (Zhao vd., 2012: 53). Bu kayıtlılık ve konum verisi de bu uygulamaları, konumu dışarıda tutan ve buluşmadan önce uzun bir süre çevrimiçi konuşmalar içeren tanışma/buluşma sitelerinden ya da uygulamalarından farklılaştırmaktadır. Konum temelli tanışma/buluşma uygulamaları, birbirlerine yakın spesifik özelliklere sahip olan ve mekânsal olarak da birbirlerine yakında bulunan kişileri birbirleriyle tanıştırmaya hizmet eder. Konum

temelli tanışma/buluşma uygulamaları, birbirlerine yakın spesifik özelliklere sahip olan ve mekânsal olarak da birbirlerine yakında bulunan kişileri birbirleriyle tanıştırma amacına hizmet eder. Bununla birlikte konum temelli uygulamalarda, kullanıcının fiziksel olarak mekân değişikliği yapmasa bile uygulama üzerinden konumunu değiştirme ve kendisini fiziki olarak bulunmadığı bir mekân üzerinde gösterme potansiyeli vardır. Bu bağlamda konum temelli olma hali sadece mevcut konumla sınırlı değildir, kullanıcının olası başka konumlara geçebiliyor oluşu, onu başka fırsatlara erişirme potansiyeli de taşır. Nitekim kullanıcı konum temelli uygulamaları bazı durumlarda fiziksel olarak var olduğu konumda kullanmaktansa, başka bir konumda kullanmayı tercih edebilmektedir. Bu durum gizlilik, güvenlik gibi kaygılardan kaynaklanabildiği gibi planlı bazı hareketlerden de kaynaklanabilmektedir. Örneğin kullanıcının daha fiziksel hareketliliğini yaşamadan konumunu değiştirme ve istemediği kişileri eleme, istediği kişilerle ilişkilene fırsatına sahip olması “Tinder turizmi” adı verilen yeni bir turizm biçimini açığa çıkarmıştır (Leurs ve Hardy, 2019). Çevrimiçi eşleşmelerde, Avrupalıların en çok tercih edilen grup olması, diğer grupların Avrupalılarla eşleşmeye ve randevulaşmaya kendi iç gruplarından daha açık olmaları (Potârca ve Mills, 2015) ya da küresel evlilik pazarında, bu sanal buluşma mekânlarının rastgele eşleşmeler yerine daha kasıtlı ve hedef odaklı eşleşmeler ve buluşmalar amacıyla kullanılması (Deniz ve Özgür, 2020) gibi durumlar, konum temelli fiziksel olarak var olunan mekândansa, “olmak istenen” ya da “görölmek istenen” yerlerde kullanılmasına da neden olmaktadır.

Enlem ve boylam koordinatlarıyla tanımlayabildiğimiz fiziksel konumumuzla ağı dâhil olduğumuzda, bu konumumuz, eriştiğimiz bilgiyi ve çevremizdeki mekânlarla etkileşimimizi belirleyen bir filtre görevi görür (De Souza e Silva ve Sheller, 2015: 4). GPS (Küresel Konumlama Sistemleri-Global Positioning Systems) teknolojisiyle iç içe olan ve sanal mekânla fiziksel mekân arasındaki iç içe geçmişlik kullanıcının kullanımıyla sağlayan (Evans, 2015) konum temelli bu uygulamalar, yeni bir iletişim biçimi inşa ederek aynı zamanda bu iletişimin gerçekleştiği yeni mekânı da tanımlamış (Pasin, 2020: 206), bu sanal mekânlarda yeni davranış biçimleri oluşturmuştur.

Tinder

“Takılma kültürü” (hook up culture) içinde de anılan Tinder (Bryden, 2017: 17), kullanıcının diğer kullanıcılarla coğrafi yakınlığı temelinde çalışır. Uygulama, oturum açmak için bir telefon numarasıyla kayıt olunmasını ya da Facebook hesabıyla giriş yapılmasını talep eder. Kullanıcı uygulamaya kayıt olduktan sonra, karşısına getirilmesini istediği cinsiyetleri “kadın-

erkek ya da herkes” olarak seçer ve yaş aralığı belirler. Ayarlar kısmından önce konumunu onaylar, daha sonra önüne gelecek kişilerin azami mesafesini belirler. Bu azami mesafe en az 2 km en çok 160 km’dir. Bu aşamadan sonra Tinder, kullanıcısının önüne kendisine mekânsal olarak yakın olan ve diğer seçtiği seçeneklerle eşleşen diğer kullanıcıları getirir.

Kullanıcının karşısına algoritmik olarak uygun kişileri çıkaran Tinder, bu aşamadan sonra kullanıcıdan uygulamaya özel bir davranış bekler. Bu davranış “kaydırma” (swipe-parmağı dokunmatik ekran yüzeyinde hareket ettirme) davranışıdır. Bu davranış, kişinin karşısına çıkan profili beğenip beğenmemesi üzerine temellenir. Kullanıcı karşısına çıkan profili beğenmediyse, o profille eşleşmek istemiyorsa sola kaydırma davranışı, karşısına gelen profili beğendiyse ve onunla eşleşmek istiyorsa sağa kaydırma davranışı sergiler. Sola kaydırmak “nope”, sağa kaydırmak “like” olarak adlandırılır. Eğer iki kullanıcı birbirlerini karşılıklı olarak sağa kaydırmışlarsa eşleşirler. Eşleşme sonucunda kişiler Tinder üzerinden sohbet etmeye başlayabilirler. Kaydırma davranışı “hız” ile ilgilidir ve bu hız uygulamanın başat özelliklerindedir (David ve Cambre, 2016: 1). Kullanıcının önüne profiller hızlı bir şekilde gelir ve kullanıcı hızlı bir şekilde karar vererek otomatik bir davranışmışçasına sağa ya da sola kaydırma eylemi yapar.

Kullanıcılar, profili ilk görme anının çok önemli olduğu Tinder’da kendi profillerini kişiselleştirirler. Profil fotoğrafı olarak birden fazla fotoğraf ekleyebilirler. Ayrıca profillerine Instagram ve Spotify uygulamalarındaki profillerini yansıtabilirler. Kullanıcı kendisiyle ilgili 500 karakterlik bir “hakkında” kısmı yazabileceği gibi iş, şirket, okul gibi kişisel bilgilerini de ekleyebilir. Tinder arayüzünde kullanıcıların kendilerini karşı tarafa sunabilecekleri yegâne göstergeler bunlardır. Eşleşecekleri kişi sadece bu bilgilerin olduğu arayüzü görecektir. Bu bağlamda “kendini sunum” Tinder için çok kritiktir, çünkü ortam bir azaltılmış ipuçları ortamıdır (Ellison vd., 2011). Minik ipuçlarıyla karşı tarafa benlik sunulur. Eşleşme süreci bu azalan ipuçlarıyla ilerleyeceği için, profiller genellikle düşünülerek inşa edilir. Kullanıcılar, kendileri hakkında az ya da çok, hiç sözlü bir bilgi olmadan fotoğraf paylaşmak durumundadır, bu yüzden benzer ilgi ya da bakış açısı bulmaktansa fiziksel olarak kendilerine yeterince çekici gelen kişilerle buluşmak ve onlarla takılmak (hook up) ya da ilişkiye girmek durumundadırlar (Bryden, 2017: 17). Ward (2016: 87) yaptığı çalışmada, kullanıcının kullanım motivasyonu ne olursa olsun, profil fotoğrafını ideal ama bir yandan da gerçek bir benlik sunma çabasıyla ve kişinin arzulanırlığının bir örnekleme olarak seçildiğini bulgulamıştır. Kişiler birbirlerini ancak eşleştikten sonra, sözel

iletişime geçtiklerinde tanıma fırsatı bulurlar. Bu aşamaya kadar sadece fotoğraflar bir ipucu olarak kullanılır.

Tinder'ın diğer bir kaydırma davranışı ekranı yukarı kaydırmaktır. Bu, “superlike” olarak adlandırılır. Bu davranış, karşıdaki kişiye “sen diğerlerinden farklısın” mesajı verir. Kullanıcı bir kullanıcıyı yukarı kaydırduğunda karşı tarafa bildirim gider ve profili o kişinin karşısına çıkar. Tinder'ı ücretsiz olarak kullanan kullanıcıların günlük bir tane superlike hakkı vardır. Tinder ücretsiz bir uygulamadır ancak hesabın Tinder Plus'a yükseltilmesiyle ücret karşılığı daha fazla hizmet vermektedir. Örneğin Tinder Plus sahipleri yaşını ve mesafesini diğer kullanıcılara göstermeme hakkına sahiptir. Bunun ötesinde kullanıcılar Tinder Plus ile birlikte ekstra superlike alabilir, reklamları gizleyebilir ya da uygulamanın ücretsiz haline verilmeyen bazı haklara sahip olabilir. Ayrıca kullanıcının konumsal olarak bulunduğu bölgede 30 dakika boyunca top profillerden biri olarak kalma seçeneği vardır ve bu “boost” olarak adlandırılır. Bu sayede kullanıcının görünürlüğü ve eşleşme şansı artar.

Tinder kullanımında, özel ilişkiler de devreye girdiği için güvenlik özellikle önemlidir. Uygulama, kullanıcıların, spesifik olarak kişileri Tinder arayüzünde aramalarına izin vermez. Uygulamayı kimlerin kullandığı bilgisine arama butonuyla erişmeye olanak tanımaz. Kullanıcılar aramak istedikleri kişiyi, sadece o kişiyle eşleşmişlerse arayabilirler. Bu da aslında bir nevi güvenlik görevi görür. Kişiler sadece başka bir kişinin kullanıp kullanmadıklarını görmek için Tinder'a dâhil olamazlar, gözetleyemezler (stalk), takip edemezler. Bununla birlikte Tinder ilk hesap açımında “Dikkatli ol. Kişisel bilgilerini paylaşmadan önce iyi düşün. Tedbirli kullan” uyarısı verir. Bunun ötesinde, konum tabanlı bu uygulama, cinsiyet seçimi heteroseksüel değilse, bazı konumlarda “güvenlik güncellemesi” uyarısı vererek “beni bu konumda gösterme” ve beni bu konumda göster” şeklinde iki seçenek sunar ve uyardığı kullanıcıya tercih hakkını bırakır.

Görsel 1. Tinder'ın Konum Değiştirme Uyarısı

Tinder ile İlgili Çalışmalar

Çevrimiçi eşleşme/buluşma uygulamaları ile ilgili giderek genişleyen bir literatür bulunmaktadır. Genel olarak çevrimiçi buluşmalarla, özel olarak konum tabanlı gerçek zamanlı eşleşme/buluşma uygulamalarıyla ve özelinde Tinder'la ilgili yapılan çalışmalarda ele alınan konular çeşitlidir. Tinder özelinde yapılan çalışmalara bakıldığında, Tinder kullanımı ve aldatmaya meyletme arasındaki ilişki (Weiser vd., 2018), kadınların Tinder kullanım deneyimlerinde ne hissettikleri (Lopes ve Vagel, 2017), beden imgesi ve Tinder kullanımı arasındaki ilişki (Strubel ve Petrie, 2017), kullanıcıların mahremiyet endişesi (Lutz ve Ranzini, 2017), Tinder'da benlik sunumu (Ranzini vd., 2016) gibi konuların literatürde yer aldığı görülür. Bunlarla birlikte özellikle Kullanımlar ve Doyumlar yaklaşımı temelinde Tinder kullanım motivasyonlarının araştırıldığı görülmektedir. Bu yaklaşım, kişilerin medyayı tüketmeleriyle ve bu tüketim sonucunda doyuma ulaştırdıkları ihtiyaçlarıyla ilgilidir (Katz vd., 1973). Temeli 1940'lı yıllardaki kitle iletişim çalışmalarında atılan Kullanımlar ve Doyumlar yaklaşımı (Katz vd., 1973: 509), iletişim bilimleri alanında var olan temel yaklaşımlardan biridir. Yaklaşım, kitle iletişim kampanyalarının kullanıcılar üzerindeki kısa vadeli etkilerini ölçme girişimlerinin hayal kırıklığı oluşturduğu bir dönemde, geç 1950'ler ve erken 1960'larda öne çıkmıştır. İzleyicinin, özellikle etki çalışmalarındaki pasif kurban imajını, izlediklerini kendi amaçlarına göre değiştirebilen aktif izleyici imajı ile yer değiştirir. Farklı izleyicilerin kitle iletişimine önemli ve ilginç yönelim

farklılıklarının olduğuna dair bir varsayım üzerine kuruludur (Blumler, 1979: 10). Televizyon, radyo gibi ortamlardan sonra yeni medya ortamları da Kullanımlar ve Doyumlar yaklaşımı için yeni bir çalışma alanı olmuştur. Ruggiero (2000: 28) bu durumu “eğer internet insan eylemi için yeni bir hâkimiyet alanıysa, bu aynı zamanda Kullanımlar ve Doyumlar yaklaşımı için de yeni bir hakimiyet alanıdır” şeklinde açıklar. Bu anlamda yeni medya ve bununla ilişkili kavramlarda Kullanımlar ve Doyumlar yaklaşımı temelinde sıklıkla çalışılmıştır. Aynı şekilde çevrimiçi tanışma/buluşma/flört ortamları ve uygulamaları da Kullanımlar ve Doyumlar yaklaşımı bağlamında ele alınmıştır.

Bu bağlamda, kullanıcıların neden Tinder kullandıklarıyla ilgili yapılan çalışmalarda birbiriyle kesişen sonuçlar bulgulanmıştır. Timmermans ve De Caluwé (2017b), yaptıkları çalışmada Tinder kullanım motivasyonlarını sırasıyla; eğlenmek, merakı gidermek, sosyalleşmek, sosyal olarak onaylanmak, oyalanmak, ilişki aramak, flört etmek, cinsel yönelim, seyahat etmek, akran baskısı, cinsel deneyim kazanmak, önceki ilişkiyi unutmak, ait olma isteği olarak bulgulanmıştır. Sumter vd. (2017) kullanımlar ve doyumlar kuramını temel alarak yaptıkları çalışmada, kullanıcı motivasyonlarını romantik aşkı bulmak, cinsellik amaçlı ilişki (casual sex) kurmak, kolay iletişim kurabilmek, özsaygıyı geliştirmek, heyecan yaşamak ve uygulamanın trend olması olarak bulgulanmıştır. James, 2015 yılında yaptığı çalışmada Tinder kullanıcılarının Tinder’ı eğlenmek, yeni insanlarla tanışmak, cinsellik amaçlı ilişki kurmak, yüz yüze iletişime nazaran daha rahat iletişim kurduğu için, uzun süreli ciddi bir romantik ilişki kurmak için ve romantizmi bulamamış mutsuz kişileri buluşabilir hale getirdiği için kullandığını bulgulanmıştır. Timmermans ve Courtois’in (2018) çalışmasına göre kullanıcılar, romantik ilişki bulmak için, cinsel deneyim yaşamak için, sosyalleşmek için, Ligtenberg’in (2015) çalışmasına göre kullanıcılar eğlenmek, zaman geçirmek, heyecanlı olması, diğer kişilerin profillerini ve fotoğraflarını gözetlemek, dinlenmek, trend ve cool olması, özsaygıyı geliştirmek, romantik ilişki kurmak, cinsellik amaçlı ilişki kurmak, dost/arkadaş aramak için ve Gatter ve Hodkinson’ın (2016) çalışmasına göre de kullanıcılar var olan arkadaşlarla iletişim kurmak, yeni arkadaşlar edinmek, kimseyle tanışmadan sadece eğlenmek, romantik ilişki bulmak, cinsellik amaçlı ilişki partneri bulmak için Tinder’ı kullanmaktadırlar.

Çevrimiçi buluşma, çevrimiçi flört gibi konularla ilgili çalışmaların yurtdışı alanyazında fazlaca mevcut olmasına rağmen Türkiye’deki çalışmaların -belki de kültürel ve toplumsal yapılanmanın sonucu olarak- ağırlıklı olarak evlilik siteleri üzerinde yoğunlaştığı görülür (Örn;

Uğur Tanrıöver ve Sunam 2017). Eşleşmelerle, buluşmalarla, evlilik dışı flörtle ya da “takılmalarla” ilgili yapılan çalışma sayısı görece azdır. Gülhan (2019) yaptığı çalışmada sosyal medyanın yetişkinler üzerindeki etkilerini incelemiş ve Tinder’ı Instagram, Facebook, Twitter ve Badoo ile birlikte, Baudrillard’ın simülasyon kuramı bağlamında genel bir çerçevede ele almıştır. Hetsroni, Tuncez ve Özdemir (2020), Tinder kullanıcılarının profillerinde kullandığı fotoğraflara içerik analizi yaparak kullanıcıların cinsel yönelimleri ve fotoğraflarındaki dekoratif unsurlar arasında bir ilişki kurmuştur. Narin (2018), lezbiyenlere yönelik bir uygulama olan WAPA kullanıcılarının benlik sunumları ve kullanım deneyimlerini incelemiş, Deniz (2020), İstanbul özelinde Tinder kullanan kadınların deneyimlerini temel alarak değişen mahremiyet coğrafyalarını tartışmış, Aydoğan (2020) ise, kadınların Tinder ve Happn kullanım deneyimlerine özellikle konum verisi çerçevesinde odaklanmıştır. Bu çalışma ise Türkiye’deki Tinder kullanıcılarının, bu uygulamayı kullanma motivasyonlarını Kullanımlar ve Doyumlar kuramı bağlamında ele almaktadır. Türkiye’deki kullanıcılar özelinde, kullanıma ve doyuma dair yapılan bir çalışma halihazırda bulunmamaktadır. Türkiye’deki kullanıcıların kullanım motivasyonlarının uluslararası literatürdeki bulgularla ne kadar kesiştiğine veya ne noktada farklılaştığına odaklanılarak aynı zamanda Tinder’ın nasıl deneyimlendiği açığa çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışma Türkiye’deki Tinder kullanıcılarının, uygulamayı kullanım nedenlerini ve kullanım deneyimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Konum temelli uygulamaların sanal ortamı ve fiziksel ortamı birbirine yakınlaştırmasıyla birlikte çevrimiçi eşleşme/buluşma uygulamaları da sanal mekânı ve fiziksel mekânı birbirine yakınlaştırmıştır. Bu çalışmada konum temelli bir uygulamanın farklı cinsiyet kimliklerine ve cinsel yönelimlere sahip kişilerce nasıl kullanıldığı, nasıl deneyimlendiği ve nasıl bir davranış örüntüsü oluşturulduğu açığa çıkarılmak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda araştırmada sorulan temel sorular şunlardır:

- 1.Kullanıcılar Tinder’ı neden kullanmaktadır?
- 2.Kullanıcılar Tinder’ı nasıl kullanmaktadır?
- 3.Kullanıcılar kendini Tinder’da nasıl sunmaktadır?
- 4.Kullanıcılar Tinder’da eşleştikten sonra ne yapmaktadır?
- 5.Kullanıcılar Tinder’la ilgili düşünceleri nelerdir?

Bu doğrultuda araştırma sorularının cevaplarına ulaşmak için nitel bir çalışma desenlenmiştir. Araştırma, kartopu örneklem yöntemiyle ulaşılmış Tinder kullanıcılarıyla yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Kartopu örneklem, olasılıklı olmayan bir örnekleme biçimidir. Neuman'ın (2006: 320) belirttiği gibi, “nicel araştırmacının aksine, nitel araştırmacı vakaları yavaş yavaş seçer, bir vakanın seçilip seçilmeyeceğini belirleyen ise onun özel içeriğidir”. Kartopu örnekleme çalışmada için iyi örnek olan, benzer özelliklere sahip olan ve benzer özelliklere sahip diğer kişileri tanıyan kişiler seçilir; ortaklıklara ve benzerliklere önem verilerek, anahtar kişi aracılığıyla, birbirlerine araştırma konusu açısından benzer olan insanlar keşfedilmeye çalışılır (Patton, 2002; Palinkas vd., 2015). Eskişehir’de yapılan bu çalışmada araştırmacı başlangıçta Tinder üzerinden bir profil açarak alanı tanımıştır. Bu süreçte görüşme yapılacak kullanıcılar da belirlenmeye çalışılmış ancak eşleşilen heteroseksüel erkekler doğrudan ilişki talep ettiği için araştırmacının sadece görüşme yapma talebi reddedilmiştir. Tinder’da mesajlaşmak için iki tarafın da sağa kaydırılması gerekliliği ve sağa kaydırmanın karşıdaki kişinin çekici bulunduğu anlamına gelmesi karşı tarafta bir beklenti yaratmış ve çıkmaza girilmiştir. Bu handikap, araştırmacının Tinder profili üzerinden doğrudan katılımcı bulma konusunda engel teşkil etmiş, o yüzden araştırmacı kartopu örneklem kullanarak kullanıcılara erişmeyi tercih etmiştir.

Çalışmada Tinder’ı nasıl ve neden kullandıklarıyla ilgili olarak katılımcılara yapılandırılmış açık uçlu sorular yöneltilmiştir¹. Çalışmada hem örnekleme yönteminin hem de görüşme soruları formatının kullanıcıların mahremiyet ve gizlilik istekleriyle ilgisi bulunmaktadır. Sahaya uygulamayı kullanan ve görüşmeyi kabul eden bir kişiyle ve uygulamayı kullanmayan ama kullanan tanıdıkları olduğunu söyleyen bir kişiyle girilmiş ve onların önerileriyle, konuyla ilgili olan Tinder kullanıcılarına ulaşılmıştır. Ulaşılan kişiler yüz yüze görüşmeyi hem pandemi hem gizlilik açısından kabul etmemiştir. Çevrimiçi görüşme uygulamalarından da yine gizlilik nedeniyle (gözetlenme olasılığı ya da pandemi nedeniyle aile evine geri dönme ve hane halkının bu görüşmeler yapılırken duymalarını istememe gibi nedenlerle) uzak durmayı tercih etmişlerdir.

¹ Çalışmada katılımcılara, yapılandırılmış açık uçlu sorular yöneltilmeden önce, etik prosedürü sağlamak adına, araştırma tasarımına ilişkin bilgi verilerek onayları alınmıştır. Ayrıca katılımcıların isimlerinin, mekânlarının, fiziksel özelliklerinin ya da kendilerini tanımlayan herhangi bir şeyin araştırmada yer almayacağına, bir soruya cevap vermek istemedikleri takdirde atlayabilecekleri ya da çalışmadan diledikleri zaman ayrılacaklarına dair bilgi sunan, kendilerinin istemediği hiçbir bilginin kullanılmayacağını, kişilik haklarının ve özel bilgilerinin korunacağını taahhüt eden bir metin sunulmuştur.

Bu nedenle araştırmacı, başlangıçta yarı yapılandırılmış olarak hazırladığı görüşme sorularını yapılandırılmış açık uçlu sorulara çevirmiş ve katılımcılara iletmiştir. Araştırmacı, Tinder kullanan anahtar kişi hariç diğer katılımcılarla tanışık değildir ve gerçek isimlerini de bilmemektedir. Katılımcılar araştırmaya, isimlerinin ve kendileriyle ilgili kendilerinin vermediği herhangi bir kişisel bilginin iletilmemesi koşuluyla katılmayı kabul etmişlerdir. Bazı katılımcılar, cevaplarını anahtar kişi aracılığıyla ulaştırmayı talep etmiş, bazı katılımcılar anahtar kişiyi devreden çıkartarak sadece araştırmacıyla iletişime geçmeyi talep etmiştir. Bu noktada mahremiyet ve gizlilik endişesi yüksek olduğu için araştırmacı tercihi katılımcıya bırakmıştır. Kısaca araştırma sürecinin yönetilmesinde katılımcıların mahremiyet ve gizlilik endişeleri tamamen belirleyici olmuştur. Katılımcılar araştırmacıya fotoğraflarının olmadığı ve hiçbir kişisel bilgilerinin yer almadığı WhatsApp hesaplarından ya da yine hiçbir kişisel bilgilerinin yer almadığı mail adreslerinden ulaşmıştır. Cevaplar yazılı olarak araştırmacıya iletilmiş ancak araştırmacının bazı noktaları daha açılmak istemesi nedeniyle kullanıcıların bazıları WhatsApp üzerinden görüntülü olmayan bir şekilde yazışmayı ve konuşmayı kabul etmiş, araştırmacının açılmak istediği noktalarla ilgili görüşmeye devam edilmiştir. Görüşmeler, 01.10.2020-29.10.2020 tarihleri arasında yapılmıştır.

10 kişiyle yapılan ve toplamda 44 sayfalık bulgu sunan bu görüşmeler daha sonra temalara ayrılarak (Tracy, 2013) analiz edilmiştir. Patton, nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğu için herhangi bir kural olmadığını, örneklem sayısının tamamen araştırmanın amacına, neyin kullanılış olacağına, zamana, kaynaklara vb. bağlı olduğunu belirtir. Genellemedense, derinlemesine bilgi edinme amaçlanır ve yeni bilgi gelmediğinde, eşdeyişle veriler doyum noktasına ulaştığında örnekleme sonlandırılır (2002). Bu çalışmada da verilerin doyuma ulaşması nedeniyle, çalışma 10 kişiyle sınırlı tutulmuştur.

Araştırmanın Bulguları

Sahaya girilen anahtar kişilerin demografik bilgileri, özellikle cinsiyet kimlikleri ve cinsel yönelimleri bağlamında kullanıcıların seçiminde belirleyici olmuştur. Sahaya girilen anahtar kişilerden birinin kendisini gay olarak tanımlaması, kartopu örneklem aracılığıyla oluşturulan örneklemin her türlü cinsel yönelimden bireyleri kapsamasını sağlamıştır. Katılımcılara yöneltilen bütün sorular açık uçlu sorulardır, bu bağlamda cinsel yönelimlerini de kendileri, araştırmacının hiçbir kategorizasyonuna bağlı kalmadan belirtmişlerdir. Katılımcıların yaşı, eğitimi, cinsiyet

kimliği, cinsel yönelimi, uygulamayı kullanım süresi, kullanım sıklığı ve kullandığı başka eşleşme/buluşma uygulamalar bağlamında demografik özellikleri şu şekildedir:

Katılımcı	Yaşı	Eğitimi	Kendisini tanımladığı cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimi ²	Kullanmaya başladığı yıl	Kullanım sıklığı	Kullandığı diğer eşleşme uygulamaları
A	26	Lisans	Kadın- <i>Heteroseksüel</i>	2014	Şu an bir ilişkisi olduğu için kullanmıyor	Bumble
B	29	Lisans	Kadın- <i>Heteroseksüel</i>	2014	Gün içerisinde sık sık	Bumble-Hinge
C	26	Lisans	<i>Erkek-Gay</i>	2015	Gün içerisinde sık sık	Hornet
D	20	Lisans	<i>Kadın-Biseksüel</i>	2019	Şu an bir ilişkisi olduğu için kullanmıyor	Yok
E	25	Lisans	Kadın- <i>Heteroseksüel</i>	2019	Haftada 1-2 gün	Yok
F	30	Lisans	<i>Erkek-Gay</i>	2015	Haftada 3-4 gün	Hornet
G	30	Lisans	<i>Kadın-Queer</i> kadın	2015	Şu an bir ilişkisi olduğu için kullanmıyor	Bumble
H	29	Yüksek lisans	Kadın- <i>Heteroseksüel</i>	2020	Haftada 1-2 gün	Yok
I	27	Lisans	<i>Erkek-Gay</i>	2014	Gün içerisinde sık sık	Hornet- Gabile-Atraf- Happn
J	27	Lisans	Kadın- <i>Heteroseksüel</i>	2020	Şu an bir işe girdiği için gizlilik kaygısıyla kullanmıyor	Yok

Tablo 1: Katılımcı bilgileri

² Katılımcılara kendilerini cinsiyet kimliği olarak nasıl tanımladıkları sorulduğunda bazı katılımcılar cinsiyet kimliklerini bazıları cinsel yönelimlerini belirtmişlerdir. Cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimleri arasındaki farklılık ve hangisine dahil oldukları araştırmacının katılımcıyı yönlendirmesiyle elde edilmiştir. Bu nedenle Tablo 1’de ikisi birlikte verilmekle birlikte Bulgular kısmında görüşmeler ifadelerinin yanına eklenen katılımcı bilgilerinde sadece katılımcının kendisini özel olarak tanımladığı kavrama yer verilmiştir.

Katılımcılar en az 9 ay en fazla 6 yıl kadar olan süre zarfında Tinder kullanmaktadırlar. Katılımcıların 6'sı çalışmanın yapıldığı dönemde aktif olarak Tinder kullanmaktadır. Dört katılımcı ise araştırmanın yapıldığı dönemde Tinder kullanımına ara verdiklerini belirtmişlerdir. Bir kişi düzenli bir ilişkisi olduğu için kullanmayı bırakmış, bir kişi yeni bir flörtü olduğu için uygulamayı kaldırmış, bir kişi de 13 aydır bir kız arkadaşı olduğu için kullanıma ara vermiştir. Bir kişi ise yeni işe başladığı ve gerçek kimliğiyle kullandığı profilinde işyerinden biriyle karşılaşmak istemediği için kullanımı bıraktığını belirtmiştir. Katılımcılara Tinder'dan başka bir eşleşme/buluşma uygulaması kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda, 7 katılımcı başka çevrimiçi buluşma uygulamaları da kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu uygulamalar Bumble, Hornet, Hinge, Happn, Gabile, Araf'tır. En çok kullanılan iki uygulama Bumble (3 kişi) ve Hornet'tir (3 kişi). 3 kişi ise başka bir uygulama kullanmayı tercih etmediklerini belirtmiştir. Başka bir uygulama kullanmadığını belirten D, kullanmama sebebinin diğer uygulamaların Tinder kadar güven vermemesi olduğunu belirtmektedir.

Tinder Kullanım Motivasyonları

Literatürde, Kullanımlar ve Doyumlar yaklaşımı bağlamında, katılımcıların Tinder uygulamasını indirme nedenleri; yeni insanlarla tanışmak, flörtleşmek, duygusal boşluğu doldurmak, uygulamayı merak etmek, gözetlemek, daha çok insanla tanışmak, romantik birliktelik kurmak, romantik olmayan cinsel ilişki yaşamak, kendisine benzeyen insanlarla tanışmak ve can sıkıntısını gidermektir. Bu çalışmada da benzer bir durum görülmektedir:

“5-6 sene önce indirmiştim. [...] O dönemki erkek arkadaşımdan ayrıldığı için yeni insanlarla tanışmak, duygusal boşluğu bir anlamda doldurmak için uygulamayı indirmiştim” (B, 29 Kadın).

“Kendim gibi birileriyle tanışmak istedim, bu şekilde aradığım “sevgili”yi bulacaktım. İlk indirdiğim gün beklentim buydu ve çok heyecanlıydım” (I, 27, Gay).

“Yeni insanlarla tanışmak, dijital çağda yeni sosyal ilişkiler kurmak, flört etmek vb. sebeplerle indirdiğimi söyleyebilirim. [...] Aslında ilk başta uygulamanın ne sunduğunu tam olarak bilmeden sadece meraktan deneyimlemek adına girmiştim” (C, 26, Gay).

Başka kişilerle tanışmak, flörtleşmek, romantik ilişki aramak, cinsellik amaçlı ilişki aramak gibi motivasyonlar, Tinder'ın ilk neden indirildiği ve neden kullanılmaya başlandığıyla ilgili sorulara verilen cevapların başında gelmektedir. Ancak bunlarla birlikte başka motivasyonlar da bulunmaktadır. Diğer insanları gözetlemek, kimlerin Tinder kullanıp kullanmadığını merak etmek, ilk indirme nedenlerinden biridir:

“Normalde de tanışmak istediğim birini orada bulmak ümidi ile indirdim, herhangi bir beklentim yoktu” (H, 29, Kadın).

“İlk indirdiğim zaman kendim için indirmedim. Yakın bir arkadaşım sevgilisinden yeni ayrılmıştı ve ayrıldığı sevgilisinin Tinder'da olup olmadığını öğrenmek istiyordu. O'nun profilini görmek için indirdim. Kendi bilgilerimi ya da fotoğrafımı paylaşmadım. Beklentim arkadaşımın eski sevgilisine denk gelmekti” (D, 20, Biseksüel).

Katılımcılara Tinder'ı ilk indirme nedenleri sorulduktan sonra Tinder'ı genel olarak neden kullandıkları, temel kullanma amaçlarının ne olduğu sorulmuştur. Temel kullanım motivasyonları da aslında ilk indirme nedenlerine benzemektedir. Farklı insanlarla tanışmak, flört edinmek, zaman geçirmek temel kullanım nedenleridir:

“2019'da yaz tatiline girmiştik, yapacak birşeyim yoktu, ben de Tinder indireyim en azından kafamın uyuşacağı biriyle tanışırım diye düşündüm” (D, 20, Biseksüel).

“Temel amacım, flört edebileceğim belki sonrasında ciddi ilişki kurabileceğim kişilere ulaşmak isteğimdi” (G, 30, Queer kadın).

“Yeni insanlarla tanışıp eğlenceli zaman geçirmek için profil yarattım. Sosyal çevre, arkadaş çevresi. vs. bir süre sonra oturduğu için kendi alanınızdan çıkıp yeni insanlar tanımak bu tarz uygulamalar olmadan çok zor” (B, 29, Kadın).

Uygulamanın konum bazlı olması kullanımını da farklı bir boyuta taşımaktadır. Literatürde de yer aldığı gibi (Timmermans ve De Caluwé, 2017a), iki kullanıcı uygulamayı seyahatleri esnasında kullanmaktadır:

“Yabancı bir ülkeye gittiğimde sosyalleşmek ve lokal insanlarla tanışmak, bazen seks partneri bulmak bazen ise sevgili bulmak” (A, 26, Kadın).

“İlk olarak 2015’te indirip birkaç ay kullandıktan sonra silmişim. Daha sonra duygusal boşluklarım ya da başka bir şehre seyahat için gittiğimde oradan yeni insanlarla tanışmak için ara ara yükleyip kullanıyorum” (F, 30, Gay).

Sosyal ağların temelinde yatan homofili ilkesi, dijital temelli sosyal ağlara da taşınmıştır. Dijital ortamda da kişiler kendilerine benzeyen kişilerle tanışmak, aşına olduklarıyla karşılaşmak ve onlarla bir arada bulunmak istemektedirler (Özbaş Anbarlı, 2017). “Kendisi gibi olan” kişilerle tanışmak hem kültürel sermaye benzerliği hem de cinsel yönelim benzerliği açısından karşılaşılmış cevaplardandır:

“Kullandığım zaman müzik zevklerimin benzediği ya da benim gibi bilgisayar oyunları oynayan, yabancı dillere ilgisi olan insanlarla tanışmak için kullandım. Ayrıca yeni insanlarla tanışmak hoşuma gidiyor. Gereksiz ya da ufak bilgiler de olsa eşleştiğim insanlardan yeni bilgiler öğrenebiliyordum” (D, 20, Biseksüel).

Bununla birlikte, Türkiye’deki kullanıcıların literatürden farklı olarak bir kullanım motivasyonları daha bulunmaktadır. Bu motivasyon karşı tarafın cinsel yönelimini bilebilmek ve bu sayede etkileşime geçildiğinde damgalanmayacak olmaktır. Karşı tarafın cinsel yönelimini bilmek Timmermans ve De Caluwé’un (2017a) çalışmasında bulguların bir motivasyondur ancak damgalanmayı aşmanın amaçlanması bu çalışma özelinde önemli bir bulgudur.

“Özellikle cinsel kimliğiniz toplumun homofobik kesimi tarafından kabul görmezken ve toplum içinde görünür ilişkiler yaşayamamanın verdiği sebepten ötürü Tinder üzerinden bir profil yaratıp kendim gibi insanlarla görüşmek, sohbet etmek, bir şeyler paylaşmak, karşılıklı arzu ve istek yakalanırsa cinsel bir beraberlik yaşamak vb. sebeplerden diyebilirim” (C, 26, Gay).

“Queer community için online dating siteleri her zaman daha rahat iletişime geçebilme yolu. Kişilerin cinsel kimliklerini bilebiliyor olmak ilk adımı atabilmek için büyük rahatlık” (G, 30, Queer kadın).

“[...] Kişilerin cinsel kimliklerini bilebiliyor olmak. Online bir tanışma programının getirdiği rahat iletişim kurabilme vs.” (F, 30, Gay).

LGBTQ bireylerin maruz kaldıkları çok boyutlu ayrımcılık ve damgalanma süreci (Göçmen ve Yılmaz, 2017) ister çevrimiçi ister çevrimdışı ortamlarda olsun, kişilerarası ilişki kurma süreçlerinde kişiyi olumsuz anlamda etkilemektedir. Hegemonik erkeklik çerçevesinde yer almayan tüm bireylerin maruz kaldığı bu ayrımcılığı yaşama, kişileri farklı çareler aramaya itmektedir. Fiziksel mekâna alternatif oluşturan bu sosyalleşme mekânları, toplumsal cinsiyet bağlamında ötekileştirilen grupların tercih ettikleri melez mekânlar olmaktadır (Pasin, 2020: 207). Bu anlamda Tinder, ayrımcılığa maruz kalan ve marjinalleştirilen kullanıcılar için, karşıdaki kişinin cinsel yöneliminin bilinebilmesi ve sosyalleşmenin bu bilgi üzerine temellenmesi nedeniyle bir çıkış yolu gibi görünmektedir.

Kullanıcıların Tinder’ı Kullanım Biçimleri

Konum temelli uygulamaların en önemli özelliği sanal ve fiziki konumu iç içe geçirebilmesi bu anlamda da hareketlilik kabiliyetini artırmasıdır. Kullanıcı fiziki konumundaki hareketliliği dert etmeden ağa dâhil olup hareket edebilir. Tinder da konum temelli bir uygulama olması nedeniyle kullanıcının fiziki hareketinin rahat olacağı bir ortamdır. Ancak katılımcılara Tinder’ı hangi mekânda kullandıkları sorulduğunda, katılımcıların hemen hepsi Tinder’ı evde kullandıklarını söylemiştir. Bu anlamda konum temelli oluşun getirdiği hareketlilik potansiyeli aslında tam olarak kullanılamamaktadır. Bu durumda pandeminin getirdiği evde kalma ve evden çalışma zorunluluğunun etkisi olduğu düşünülebilir. Ancak pandemi dönemi kısıtlamaları araştırmanın verilerinin toplanmasından 6 ay önce başlamış ve aralıklarla kısıtlamalar kaldırılmıştır. Çok daha eski dönemden beri uygulamayı bu şekilde kullanan ve bunu bir davranış örüntüsü haline getiren kullanıcılar vardır. En temelde kültürel pratikler bu hareketlilik potansiyelini engelliyor görünmektedir. Nitekim kullanıcılar cinsel yönelime ilişkin damgalanmadan çekinmekle birlikte Tinder kullandıkları için yaşayacakları damgalanmadan da çekinmektedirler. Evde kullanılmasının nedeni evin güvenli mekân olarak algılanmasıdır. Kişi konum temelli uygulamanın hareket potansiyelini bertaraf ederek ve kendisini bir fiziki mekâna sıkıştırarak kullanmayı tercih etmektedir. Uygulamayı dışarıda kullanırken, kullanımın başkaları tarafından görülmesi durumundan ve yaşanacak damgalanmadan sadece evde kullanmayı tercih ederek kaçınmaktadır.

“En çok evde kullanıyorum. Çünkü uygulamayı insanların kalabalık olduğu yerlerde açmaktan çekiniyorum” (E, 25, Kadın).

“Evde kullanıyorum. Kendimi daha rahat hissettiğim için. Kalabalık ve sosyal ortamlarda birinin görebileceğinden çekiniyorum” (H, 29, Kadın).

” Evdeyken kullanıyorum [...] Dikkat dağılmadan veya çevrede oluşabilecek sosyal baskıyı hissetmeden daha rahat kullanılabiliyor”(B, 29, Kadın).

“Kullandığım zamanlarda evdeyken kullandım. Evden dışarıda kullanırken kaydırdığım ve eşleştiğim bir insanla tesadüfen aynı ortamda olma riskini göze almadım” (D, 20, Biseksüel).

Katılımcılardan biri ise damgalanma korkusuyla uygulamayı kullanmayı bıraktığını belirtmiştir:

“Şu anda kullanmıyorum. Gerçek kimliğimle kullandığım için, çalıştığım ortamdan birinin görmesi beni rahatsız ederdi. Çünkü uygulamayı kullanan insanlara farklı gözle bakıyorlar” (J, 27, Kadın).

İzlenim Yönetimi

Tinder’da da diğer çevrimiçi eşleşme/buluşma uygulamalarında olduğu gibi profil fotoğrafları özel önem taşımaktadır. Çünkü kullanıcı ilk olarak bu profil fotoğraflarıyla alımlanır. Profiller kullanıcının önüne konum bazlı olarak gelir ancak kaydırma eyleminin yapılmasının temelinde, karşı tarafın profil fotoğrafının beğenilip beğenilmemesi yatar. Bu bağlamda sunulan imaj da büyük önem taşımaktadır. Ward’ın (2017) yaptığı çalışmaya göre izlenim inşası, Tinder’da çok dikkatli bir şekilde inşa edilen bir süreçtir. Çünkü eldeki az ipucunun yoğun bir kısmını bu profil fotoğrafları oluşturmaktadır.

Yapılan tüm görüşmelerde kullanıcıların profil fotoğraflarını özenle ve bir amaca uygun olarak seçtikleri görülmüştür. Tinder’da kullanıcının profiline dokuz fotoğraf yükleme hakkı bulunsa da kullanıcılar genellikle fotoğraf hakkının ya hepsini kullanmaktadırlar ya da tek bir fotoğraf koymaktadırlar. Ancak hepsi nasıl bir fotoğraf yükleyeceklerini ve nasıl görünmek istediklerini kurgulamışlardır:

“Genellikle olduğumdan daha şık çıktığım ve daha çocuksu görüldüğüm fotoları seçiyorum” (I, 27, Gay).

“Arşivimdeki en güzel fotoğrafımı koyuyorum. Açıklama kısmına hiçbir şey yazmıyorum” (J, 27, Kadın).

“Tinder’a resim yüklerken iyi göründüğümü düşündüğüm fotoğrafları yüklerim tabii herkes gibi :) Çok fazla fotoğraf koymayı sevmiyorum. Profilimde bir adet fotoğraf bunuyor. Kendim ile alakalı kısa bilgiler girmeyi de sevmiyorum. Tanışma esnasında kendim anlatmayı tercih ediyorum. Beni kendi halinde saf biri olarak görmelerini isterim” (F, 30, Gay).

Fiziksel çekicilik izlenim yönetiminde önemlidir ancak bir fotoğrafın sadece fiziksel çekicilik içermesi yeterli değildir. Bunun ötesinde kullanıcılar izlenim yönetimiyle aslında bir hayat tarzı inşa etmektedirler. Profilleriyle kültürel ve ekonomik sermayelerini belli ederler, kendi hayat tarzlarını diğer kullanıcılara sunarlar:

“Tinder profilimde genelde çok resim olmasına dikkat ediyordum, yarısı belki selfie, diğer yarısı da özel günlerde çekilmiş fotolar, Christmas olabilir, kostüm partisi olabilir, Hiking anısı olabilir, doğum günü olabilir. [...] En güzel çıktığım selfieler ve hayat tarzımla nelerden zevk aldığımınla alakalı rahat çıkarım yapılabilecek fotolar üzerine bir profil oluşturmaya çalışırım” (G, 30, Queer kadın).
Daha dikkat çekeceğini düşündüğüm eğlenceli görünen fotoğraflarımı yüklüyorum.
“Sosyal aktivitelerden, kamp veya bir festivalden olan fotoğraflar ön planda diyebilirim” (B, 29, Kadın).

“Renkli, hobileri olan, dolu, kültürlü ve belirli zevkleri olduğu anlaşılan bir imaj yansıtırım” (A, 26, Kadın).

Ancak gizlilik hala önemli bir durumdur. E ve H gerçek hayatlarında sahip oldukları roller nedeniyle, fiziksel çekicilik ya da hayat tarzı inşası gibi izlenim yönetimi süreçlerine dâhil olmayarak, profillerinde kendi fotoğraflarını kullanmamayı tercih etmektedirler. Gerçek hayattaki varoluşlarının, uygulamayı kullanan kişilerce fark edilmesinden dolayı kaygı duymaktadırlar. Bu kaygı, araştırma sürecindeki örneklem seçiminde ve görüşme aşamasında yaşanan mahremiyet ve gizlilik endişelerinin de bir yansımasıdır:

“Fake bir hesap ve siyah bir fotoğraf kullanıyorum. Bir lise öğretmeniyim ve öğrencilerimle karşılaşma ihtimalim olduğu için ismim de yine farklı oluyor” (E, 25, Kadın).

“Kendi resmim dışında bir resim kullanıyorum, çalıştığım iş yerinden ya da sosyal çevremden tanıdık birileri ile karşılaşmaktan çekindiğim için” (H. 29, Kadın).

Eşleşmeler

Tinder, davranışsal olarak “kaydırma” üzerine temellenir. Kaydırma, hızlı bir baş parmak hareketiyle kullanıcının hemen buluşma ayarlayabileceği anlamına gelir (David ve Cambre, 2016: 4). Kullanıcılara bu kaydırma sürecinde nelere dikkat ettikleri sorulduğunda en çok fiziksel görünüme, daha sonra yaş ve mesleki ipuçlarına dikkat ettikleri yanıtı alınmıştır.

“Yaş bilgisi, yer bilgisi ve görüntüye dikkat ediyorum” (H. 29, Kadın)

“Sadece fiziksel özelliklerine ve mesleklerine dikkat ediyorum” (J, 27, Kadın).

“Dışarıdan eşcinsel olduğu belli olmayan, maço ve erkeksi görünümlü kişilerden hoşlanıyorum” (I, 27, Gay)

“Dış görünüşle ilgili tabii ki kriterim var, tarzı “cool” olanları ya da iyi bir espri anlayışına sahip olduğunu düşündüğüm kişileri sağa kaydırmaya dikkat ediyorum :)” (G, 30, Queer kadın).

“Tercihen dövme ve piercingli insanları daha çekici bulduğumdan onları daha çok kaydırıyordum” (D, 20, Biseksüel).

LeFebvre (2018) yaptığı çalışmada Tinder kullanıcılarının en yüksek oranda sağa kaydırma nedeninin “fiziksel çekicilik” olduğunu bulgulamıştır. Daha sonra gelen iki neden ise “seçici kaydırıcı” ve “ilgi”dir. Bazı kullanıcılar “seçici kaydırıcı”dır. LeFebvre (2018) bu kullanıcıların sağa kaydırma konusunda daha titiz olduklarını ve sağa kaydırma konusunda belirli standartlara sahip olduklarını belirtir. Üçüncü neden ortak bazı ilgi alanlarına sahip olmadır. Kullanıcılar ortak ilgi alanlarına sahip kişileri sağa kaydırırlar. Ayrıca bazı kullanıcılar da önlerine gelen bütün profilleri sağa kaydırmakta, bütün potansiyel eşleşmeleri kaçırmamaya çalışmakta, daha sonra eleme yoluna gitmektedirler.

Çalışmada LeFebvre’in (2018) çalışmasına benzer şekilde, fiziksel çekicilikle birlikte ortak ilgi alanlarına bakan katılımcıların da mevcut olduğu bulgulanmıştır. Kullanıcılar önlerine gelen profillerde, ortak zevklerin ve ortak hayat tarzının ipuçlarını aramaktadır:

“Ortak özelliğimiz olduğunu fark ettiğim hesaplar ilgimi çekiyor tabii ki festival filmleri ya da genel olarak sinema ile ilgili bir yazı, fotoğraf görmek o profili çekici

kılabiliyor. Giyiniş, kişisel bakımına özen gösteren, herhangi bir sporla uğraşan fakat bunu teşhir etmeyen profiller çekici geliyor bana” (F, 30, Gay).

“...kendim gibi içten ve samimi olduğumu düşündüğüm ve ortak zevkleri paylaştığıma inandığım kişiler” (C, 26, Gay).

“Hayatından detaylar veren, sosyal ve bir şeyler deneyimlemeyi seven/sevdiğini fotoğraf veya açıklamaları ile belli eden insanlar” (A, 26, Kadın).

Katılımcılar, profillerdeki ipuçlarından, ortak zevk ve hayat tarzı ile birlikte, ‘kendilerine benzeyen kişileri’, ortak ilgi alanlarına sahip olan kişileri algıladıklarında da sağa kaydırmaktadırlar. Yukarıda da belirtildiği gibi homofili, sosyal ağlarda önemli bir ilkedir. Kişi kendisine benzeyen kişilerle ilişki kurma eğilimindedir. Örneğin B, kendisinin sosyal bir insan olduğunu ve sağa kaydırırken de bu özelliği aradığını belirtmektedir:

“[...] eğlenceli aktivitelerden fotoğrafları bulunan, kendine ait bir sosyal hayatı, hobileri bulunan kişiler dikkatimi çekiyor” (B, 29, Kadın).

Katılımcıların eşleşmek istedikleri profiller olduğu gibi, kesinlikle eşleşmek istemedikleri, bir ilişki başlangıcında bile bulunmak istemedikleri profiller de bulunmaktadır. Katılımcılara hangi profillerle eşleşmek istemedikleri ve hangi profilleri sola kaydardıkları sorulduğunda, verilen yanıtların yine fiziksel çekicilik ve hayat tarzı içerdiği görülmektedir. LeFebvre (2018) yaptığı çalışmada sola kaydırma nedenlerinin ilk üçünü yine sırasıyla, fiziksel olarak çekici bulmama, sağa kaydırmayı seçici bir şekilde yapma ve benzer ilgilere sahip olmama olarak bulgulamıştır. Tinder’da potansiyel bir eşleşme, bir iletişim süreci başlangıcına yol açtığı için, eşleşme sonucunda karşılıklı iletişim mümkün olabildiği için, istenmeyen iletişim kullanıcı için tahammül gösterilemeyecek bir şey olabilmektedir ve bu bağlamda kullanıcı eşleşmek istemediği profilleri çok net ve belirgin tanımlayabilmektedir. Eşleşilmek istenmeyen profillerde yine fiziksel beğeniler ön plandadır:

“Fazla kilolu, gözlüklü, feminen fotolar koyan ve diğer kullanıcılara laf sokan, hakaret eden kullanıcılardan hoşlanmıyorum” (I, 27, Gay).

“Görsel anlamda uzun boylu bir erkek olmayınca nedense konuşma hevesim kaçıyor, ancak kısa olmasına rağmen sohbeti iyi çıkarsa sürdürüyorum” (E, 25, Kadın.).

“Feminenlik içeren, sportif veya kaslı olmaktan uzak, gözlüklü fotolar koyan kişileri genelde ilgi çekici bulmamaktayım” (I, 27, Gay).

Eşleşilmek istenmeyen profillerin özellikleri, eşleşilmek istenen profillerin özelliklerinden olduğu gibi sadece fiziksel çekicilikten ibaret değildir, aynı zamanda profildeki ipuçlarıyla alınılanmaya çalışılan karakter özellikleri ve profilin vaat ettiği hayat tarzı da eşleşilmek istenmeyen profillerde önceliklidir:

“Kendini bulunmaz sanan profiller ve aşırı spor yapan kaslı fotoğraflarını paylaşan insanlar” (J, 27, Kadın).

“...avcılıkla alakalı bir fotosu varsa profilinde, çevre duyarlılığı olmayan, hayvan sevmeyen...” (G, 30, Queer kadın).

“Yüzünün yarısının görüldüğü fotoğrafları atan kişiler ya da eşleştirecek önce sen yaz diyenler bana itici gelen kişiler. Bazen çok seçici davranabiliyordum mesela a kişinin saçını beğenmedim, b kişinin parmakları kısa, c kişinin fotoğrafı kendisine ait değil ya da d kişinin Spotify’da “Anthem” olarak seçtiği şarkı çok kötü ve daha fazlası...” (D, 20, Biseksüel).

Tinder, ne sadece romantik ilişki vaat etmektedir ne de sadece bir takılma platformudur. İkisi arasında çok geniş bir aralıkta işlev görmektedir. Hakkında, genellikle tek gecelik ilişkilerin olduğuna, cinsellik amaçlı ilişkilerin kurulduğuna, açık cinselliklerin yaşandığına dair bir algı vardır (Lapowsky, 2015) ancak bazı çalışmalar aksini de kanıtlamaktadır (Gatter ve Hodkinson, 2016, LeFebvre, 2018). Kullanıcıların, herhangi bir çevrimiçi buluşma sitesini ya da uygulamasını kullanmasıyla Tinder’ı kullanması arasında motivasyonlar açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır ve ikisi de benzer amaçlarla kullanılabilirler (Gatter ve Hodkinson, 2016: 8). Bu anlamda sadece cinsellik amaçlı ilişki kurmak için kullanıldığı algısı yanlış bir algıdır. Bu çalışmada da benzer bir sonuç bulgulanmıştır. Katılımcıların bazıları eşleşmek istemedikleri profillerin cinsellik odaklı profiller olduğunu belirtmişlerdir. Açık olarak çıplaklık ve cinsellik içeren profiller ve karşı taraftan açık cinsellik talep eden profiller bazı kullanıcılara itici gelebilmektedir.

“... Kaba, argo ve sadece cinsel içerik barındıran profiller” (A, 26, Kadın).

“Tamamen çıplak fotoğrafı olan profiller, cinsel içerikli tanıtım yazıları olanlar, parası ile var olanlar, arabesk tarzı yazı yazarlar, herhangi bir ırk, cinsiyet, din, renk

vs. karşı önyargılı resim veya yazısı olanlar, sigara, araba anahtarı ve tesbih ile fotoğrafı olanlar” (F, 30, Gay).

“Para karşılığı cinsel ilişki yaşamak isteyenler, swinger ya da grup seks için partner arayanlar. Nick name olarak cinsel isimler kullananlar” (E, 25, Kadın).

Bu bağlamda özelde Tinder’ı ve genelde diğer konum bazlı gerçek zamanlı eşleşme/buluşma uygulamalarını ne sadece romantik ilişki aramaya ne de sadece takılmaya ya da cinsellik amaçlı ilişki aramaya indirgemek mümkün değildir. Kullanıcı bunu, kendisinin nasıl bir ihtiyacı varsa ona göre kullanmaktadır.

Eşleştikten Sonra?

Katılımcıların biri hariç hepsi Tinder kullandıkları süre boyunca eşleştikleri kişilerden en az biriyle fiziksel olarak buluşmuştur. Belirtilen en yüksek buluşma sayısı 30’dur, en düşük ise 2’dir. Buluşma deneyimleri sorulduğunda genellikle deneyimlerin pozitif olduğu belirtilmiştir. Ancak katılımcıların ikisi olumsuz buluşma deneyimleri yaşamıştır:

“Zorla cinsel ilişkiye zorlandığım bir buluşmam oldu. İlgimi çekmediği halde söyleyemediğim insanlar oldu [...] Kişisel temizliğe önem vermeyen partnerlerden de oldukça rahatsız olmuştum” (I, 27, Gay).

“Bir görüşmemde ilişki yaşamaya başlamıştım ve o erkek arkadaşımın 4 ay sonra hırsız çıkması ile ilişkimiz bitti” (E, 25, Kadın).

Sekiz katılımcı Tinder’da tanıştıkları kişilerden en az biriyle cinsel ilişki yaşadıklarını belirtmiştir. Katılımcılardan biri henüz kimseyle buluşmamıştır, bir kişi de sadece “vedalaşırken küçük bir öpüşme” eylemi yaşadığını belirtmiştir. Geri kalan katılımcılar aktif bir şekilde cinsellik yaşamıştır, sadece düzenli cinsel ilişki için buluştukları partnerleri de olmuştur. Yaşanan bu cinsel deneyimlerin en önemli özelliği kullanıcının bu deneyimi, özellikle ilk buluşma deneyimini, kendi evinde yaşamak istemesidir. Yaşadıkları toplumsal çevrenin görece güvensiz bir ortam olması bu konuda belirleyicidir ve kullanıcılar kendi güvenliklerini çeşitli taktiklerle sağlamak istemektedirler:

“Bu tarz online buluşmalarda kendi güven alanımda olmayı severim, kendi evime çağırıyorum insanları veya görüşmeye kendi arabamla gidiyorum” (A, 26, Kadın).
“Cinsel deneyimimden önce bu deneyimi yaşamak istediğim kişi ile evden önce dışarıda, sosyal bir ortamda tanımak istediğimden dolayı, bir kahve içmek için bir kafeye ya da sinemaya gittim. Daha sonra benim evimde buluştuk. Yalnız yaşadığım, başkasının evine gitmek istemediğim ve hijyen anlayışından dolayı benim evde görüştük. [...] Görüştüğüm kişiden her türlü emin olduktan sonra onun evine de gittim” (F, 30, Gay).

Kullanıcıların bu tanıştıkları kişileri özel alanlarına davet etmesi ve bu sayede birçok özel bilgisini paylaşmış olması aslında bir güvenlik sorunu yaratıyor gibi görünmektedir. Ancak katılımcılar aksi bir durumu kendileri için daha kaygı oluşturuca görmektedirler. Çünkü en temelde güven duygusu hissetmek istemektedirler. Ancak bu durum özellikle kullanıcının tek başına kullandığı bir evi yoksa, evini bir başkasıyla paylaşıyorsa değişmektedir. Bu kullanıcılar kendi özel alanları dışında deneyim yaşamaktadırlar. Ayrıca özel bir alan yerine kamuya açık alanları tercih eden bir kullanıcı da bulunmaktadır.

“Ben evimi paylaştığım için genelde karşı tarafın evine gittim, ya da benim evimde o gün ev arkadaşlarım yoksa bana çağırdım. Cinsel deneyim yaşayıp daha sonra görüştüğüm kişiler oldu fakat tam tersi daha fazla. Tek seferlik ilişki yaşayıp sonrasında görüşmediğim daha fazla” (G, 30, Queer kadın).

“Genelde kamuya açık bir alanda öpüşme veya oral seks veya buluştuğum kişinin mekânında daha ötesini deneyimledim. Birkaç kişiyle birden fazla görüştüğüm oldu” (I, 27, Gay).

Kullanıcılar eşleştikten sonra eğer kişilerarası iletişimi kurabiliyorlarsa yüz yüze görüşmeyi tercih etmektedirler. İlk buluşma deneyimleri sorulduğunda katılımcıların 2’si kendilerini rahat hissettiklerini, katılımcıların 7’si ise tedirgin, garip, ürkek, heyecanlı, çekingen gibi daha olumsuz bir duygu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar kişilerle eşleştikten ve ilk sohbeti Tinder’da gerçekleştirdikten sonra sohbetin devamını Tinder’da sürdürmeyi tercih etmemektedirler. Bunda Tinder’ın arayüzünün çok kullanışlı olmamasının, karşıdaki kişinin başka sosyal medya

platformlarındaki yüzlerini merak etmelerinin, “gerçek beni” görmelerini istemelerinin etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Kullanıcılar Tinder’da karşı tarafla iletişime geçtikten sonra eğer hala iletişim kurmak istiyorlarsa Instagram ya da Whatsapp uygulamaları üzerinden iletişime devam ettiklerini belirtmişlerdir. Sadece H isimli kullanıcı, aktif olarak henüz çok yeni bir Tinder kullanıcısı olduğunu ve sadece Tinder üzerinden konuştuğunu belirtmiştir. Bunda iletişimin başka bir mecraya geçecek kadar ilerlememesinin etkisi vardır. Bu bağlamda Tinder aslında sadece kullanıcıyı keşfetme ve onunla iletişime geçebilme uygulamasıdır. Daha sonraki aşamalar için, sohbet için ya da karşılıklı birbirini tanımak için vs. kullanılmamaktadır.

Araştırmanın yapıldığı dönemde kullanıcıların dördü aktif olarak Tinder kullanımına ara vermiştir. Katılımcı bilgilerinin verildiği bölümde de belirtildiği gibi üç kullanıcının uygulamayı kullanmaya ara vermelerinin nedeni romantik ilişki kurmuş olmalarıdır. Uzun süreli romantik ilişkilerde hesabı kapatmanın temel nedeni Tinder kullanımının ilişkilerde bir aldatma eylemi ya da sadakatsizlik olarak görülmesidir. Çevrimdışı aldatmaya bir adım atılmamış olsa da Tinder’ın bunu bir fırsat olarak kişilere sunduğu bilinmektedir (Weiser vd., 2018). Bu yüzden, genellikle uzun süreli romantik ilişki kurulduğunda Tinder kullanımı sonlandırılmaktadır. Bu sonlandırma ya Tinder hesabını kalıcı olarak silme ile ya da sadece uygulamayı mobil cihazdan silme, yani kullanıma ara verme şeklinde olmaktadır. Uygulamayı kalıcı olarak silme durumunda kişi hesabının bütün verilerini siler ve mesajlaşmalarına ya da eşleşmelerine bir daha erişemez. Ancak uygulamayı kullanmaya sadece ara vermesi durumunda kullanıcı, uzun süreli romantik ilişkisinin sonlandığında tekrar uygulamayı kullanmaya devam edebilir, mesajlarına ya da eşleşmelerine erişebilir. Bu anlamda uygulamayı kullanırken, ilişkinin başlaması ya da Tinder kullanılmayacağı durumda hesabı silmek yerine kullanıma ara vermek ya da uygulamayı kaldırmak tercih edilmektedir:

“Şu anda da kullanmaktayım. Sadece birisiyle sevgili olunca, sevgili bulma inancım kaybolunca veya ders çalışarak geçirmem gereken dönemlerde ara verdim” (I, 27, Gay).

“Yeni bir flörtüm olduğu için uygulamayı kaldırdım” (A, 26, Kadın).

Uygulamanın kullanım aşamalarında toplumsal cinsiyete dair belirgin bir farklılık görülmektedir. Örneğin kültürel pratiklerin Tinder gibi konum temelli bir uygulama kullanılırken bile hareket kısıtlılığı yaratması bütün cinsel yönelimler için geçerlidir. Kaydırma

sürecinde fiziksel görünümüne, yaşa, mesleki ipuçlarına ve hayat tarzına edilen dikkatte toplumsal cinsiyet açısından bir farklılık bulunmamaktadır. Aynı şekilde eşleşilmek istenmeyen profillerde de fiziksel çekicilik, hayat tarzı gibi ipuçlarına dikkatte ve açık çıplaklık ve cinsellik içeren profillerden uzak durma kaygısında toplumsal cinsiyete dair bir farklılık olmadığı görülmektedir. Eşleştikten sonra yaşanan cinsel deneyimde kendi evinde bulunmayı istemede ya da uzun süreli bir ilişki kurulduğunda uygulamayı kullanmaya ara vermekte de toplumsal cinsiyet açısından bir farklılaşma görülmemiştir.

Uygulamanın kullanım sürecinde toplumsal cinsiyete dair farklılık bir tek izlenim yönetimi sürecine dahil olmama, profilde gizlilik ve güvenlik kaygısı nedeniyle kendi fotoğrafını kullanmayı tercih etmeme ya da sahte bir hesap kullanma heteroseksüel kadın kullanıcılar da görülmektedir. Özellikle kadın kullanıcıların kamusal mekândaki varlığını sınırlayan cinsiyetçi rejimin, onları sanal mekânda da sınırlandığı (Deniz, 2020) bu çalışmada da bulgulanmıştır. H ve E kullanıcılarının özellikle işyerlerindeki kişilerle eşleşmekten çekinmeleri hem kamusal hem sanal mekânda sınırlandırıldıklarını göstermektedir.

Kullanıcıların Tinder’la İlgili Düşünceleri

Katılımcıların Tinder’la ilgili görüşlerini keşfedebilmek için kendi çevrelerindeki Tinder anlatıları sorulmuş, aynı zamanda Tinder’la ilgili 5 olumlu 5 olumsuz gördükleri tarafları yazmaları istenmiştir. Katılımcılar, çevrelerindeki kişilerle Tinder’da yaşanan olaylar hakkında konuştuklarını, komik anıları, kişileri ya da “date”leri paylaştıklarını belirtmişlerdir. Bu anlamda gündelik yüz yüze ilişkilerde de Tinder’ın varlığı söz konusudur. Katılımcıların çevrelerinden dinledikleri Tinder anlatıları genellikle uzun süreli romantik ilişkiler, bilhassa sonu evlilikle biten ilişkilerdir:

“En yakın arkadaşım flört bulamadığı için yaklaşık 4 sene önce zorla Tinder indirttim ve ilk görüştüğü adamla yakında evlenecek. Nişanlılar :)” (A, 26, Kadın).

“Tinder’den bir arkadaşım, Türkiye’de geçici süreliğine yaşayan Amerikalı biri ile evlendi. [...] Şu an da nur topu gibi bir çocukları var :) :)” (F, 30, Gay).

“Bir arkadaşım, oradan tanıştığı bir kişiyle iki sene sevgililik dönemi yaşadı, güzel bir ilişkisi vardı” (H, 29, Kadın).

“2 ayrı çiftin Tinder’den tanışıp evlendiğini duydum arkadaş çevremden” (G, 30, Queer kadın).

Katılımcıların kendi çevrelerinden duydukları Tinder’la ilgili tek kötü deneyim, katılımcılardan birinin arkadaşının Tinder’da sahte bir profil tarafından dolandırılmasıdır. Bunun haricinde Tinder’la ilgili çevrelerinde herhangi bir olumsuz anlatı duymadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni gerçekten çevrelerindeki kişilerin olumsuz bir deneyim yaşamamış olması olabilir ama daha ziyade olumsuz deneyimlerin beyan edilmesinin ya da bunların kişisel çevreyle paylaşılma sıklığının az olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Kullanıcılar için Tinder’ın hem olumlu hem olumsuz yönü bulunmaktadır. Olumlu yönleri genellikle kullanıcıların uygulamayı kullanma motivasyonlarıyla paralel gitmektedir. Yeni insanlarla tanışabilmek, rahat sohbet edebilmek, kolay ve hızlı flörtleşebilmek sayılan bu olumlu özelliklerdendir. Ayrıca kullanıcı motivasyonlarında bahsedildiği gibi aynı cinsel yönelimdeki kişilerin birbirlerini rahatça bulabilmeleri de uygulamanın olumlu tarafı olarak gösterilmektedir. Bir kullanıcı Tinder’la ilgili olarak; “Cinsel yönelimleri öğrenmek için ekstra bir çaba sarf etmeye gerek yok. Gerçek hayatın tam tersi” demiştir. Konum tabanlı olması da uygulamayı olumlu kılan özelliklerdendir. Kişiler için eşleştikleri kişilerin erişilebilir olması önemlidir. Ayrıca tarafların birbirlerine fotoğraf gönderememesi, istenmeyen fotoğrafları almama durumu da olumlu bir özellik olarak belirtilmiştir. Bu anlamda bir nevi dijital tacizin de önüne geçilmektedir. Bunlarla birlikte eşleşme şart olduğu için iki tarafın da rızaya dayalı olarak iletişime başlayabilmesi uygulamanın olumlu görülen özelliklerindendir.

Uygulamanın en olumsuz görülen özelliği ise aslında yine kullanım motivasyonu ile bağlantılıdır. Flörtlerin çabuk tüketilmesi, ilişkilerin hızlı bitmesi gibi durumların uygulamanın olumsuz özellikleri olduğu belirtilmiştir. Bu durumun temelinde yatan “hız” aslında Tinder’ın talep edilen bir mecra olmasına da yol açmaktadır. “Hız” Tinder’la ilgili düşüncelerde hem olumlu hem olumsuz tarafta yer almaktadır. Bazı kişilerin Tinder’ı sadece cinsel bir platform olarak görmesi de uygulamanın olumsuz olarak düşünülen bir yönüdür. Kullanıcı A bu durumu, Tinder’da olumsuzluk oluşturan kaynağı; “arkadaşlık uygulamasını fuhuş sitesi sanan dar kafalı azmış tipler” olarak betimler. Bununla birlikte gündelik yaşam içerisinde fazlaca vakit alması, kaydırırken fazla zaman harcamak da olumsuzluk olarak görülür. Ayrıca “ifşa olma ihtimali”, cinsel yönelimini bilmeyenlerin önüne çıkma ihtimali de kullanıcılara olumsuz gelmektedir. Bir katılımcının belirttiği gibi “Cinsel yöneliminizden haberdar olmasını istemediğiniz kişilerin (okul arkadaşı, öğretmenleriniz, komşu ya da arkadaşlarınızın sevgilileri) karşınıza çıkma ihtimali” uygulamanın olumsuz taraflarındandır. Nitekim cinsel yönelimdeki mahremiyet Tinder kullanımında en ön

sıralarda gelen hassasiyettir. Sahte hesapların varlığı, güncelleme yetersizliği, kullanıcıların yüz resmi koymadan hesap açabilmeleri ve bazı kullanılabilir özelliklerin ücretli olması bir uygulama olarak olumsuz görülmesine neden olmaktadır.

Sonuç

Bu çalışma, konum temelli gerçek zamanlı tanışma/buluşma uygulaması olan Tinder'ın Türkiye'deki kullanım pratiklerini Kullanımlar ve Doyumlar yaklaşımı bağlamında incelemeyi amaçlamıştır. Konum temellilik sayesinde fiziksel mekânların dijital mekânlarla iç içe geçmesiyle romantik ilişkilerde de farklı davranış pratikleri oluşmuştur. Tanışma/buluşmalar hızlanmış, konum temellilik sayesinde hem dijital hem fiziksel olarak kullanıcılar birbirlerine yakınlaşmıştır. Kullanımlar ve Doyumlar yaklaşımı bağlamında bu konumsal temel, Tinder'ın da farklı motivasyonlar temelinde kullanılmasına neden olmaktadır. Uzun süreli romantik ilişki kurma, cinsellik amaçlı ilişki kurma, yeni insanlarla tanışma, flörtleşme, daha çok insanla tanışma, kendisine benzeyen insanlarla tanışma, seyahatlerinde kendisine yardımcı olacak kişilerle tanışma gibi kişilerarası iletişim kurma amacına yönelik olduğu gibi farklı amaçlarla da kullanılmaktadır. Duygusal boşluğu doldurma, uygulamayı merak etme, diğer kullanıcıları gözetleme ya da can sıkıntısını giderme bu motivasyonlardandır. Ayrıca karşı tarafın cinsel yönelimini bilebilmek ve bu sayede etkileşime geçildiğinde karşı tarafın onu damgalama ihtimalini en aza indirmek de önemli bir kullanım motivasyonudur.

Tinder'ın kullanıcıları, Tinder'ın "takılma" platformu olarak algılanmasından hoşlanmamaktadırlar. Tinder'ın genellikle bir takılma platformu olarak görülmesi, kullanıcıların Tinder'ı kullanma sürecinde, eşleşme sürecinde hassas davranmalarına yol açmaktadır. Bu anlamda Tinder kullanıcı bağlamında çok geniş bir kullanıcı skalasına sahiptir. Kişi ister takılmak amaçlı, ister uzun süreli romantik ilişki amaçlı, ister seyahatlerinde kendisine mekânı tanıttacak kişileri bulmak amaçlı olsun farklı farklı düzlemlerde kendilerinin ihtiyaçlarını tatmin etmektedirler.

Tinder kullanıcısı, güvenlik, gizlilik ve mahremiyet kaygısı yüksek olan kullanıcıdır ve özellikle hem cinsel yöneliminden kaynaklanan güvenlik sorunları hem de içinde yaşadığı fiziki mekânı/bölgeyi güvensiz olarak algılaması Tinder kullanımında çok etkilidir. Örneğin kullanımın bırakılması genellikle Tinder'dan kaynaklanan olumsuz özelliklerden değil, ya gizlilik nedeniyle ya da kullanıcının uzun süreli romantik bir ilişkiye başlamasından ve Tinder'ı

kullanmasının yaratacağı aldatmaya meyilli olma algısını bertaraf etmek istemesindedir. Güvenlik kaygısı yüksek olan bu kullanıcılar için konum bazlı gerçek zamanlı eşleşme/buluşma uygulaması olan Tinder ne sadece romantik ilişki arama yeri ne de sadece cinsellik amaçlı ilişki kurmak için partner bulma ortamıdır. Dijital dünyada ortaya çıkan her yeni mecra/ortam/uygulama aslında kullanıcının bunu nasıl kullanmak istediğiyle şekillenmektedir.

Bu çalışmada, her türlü cinsel yönelimden katılımcının/kullanıcının, Tinder kullanım motivasyonları ve kullanım pratikleri incelenmiştir. Ancak konum bazlı eşleşme/buluşma uygulamaları bağlamında, Türkiye özelinde cevaplanması gereken başka sorular da bulunmaktadır. Kır/kent ayrışması, sosyoekonomik düzey ayrışması ya da Tinder kullanımında, gizlilik (privacy) bağlamında veri güvenliği sorunları gibi konular Türkiye’de çalışılmayı bekleyen ve başka araştırmaların sorusu olabilecek konulardır.

Kaynakça

- Aydoğan, B. (2020). Konum temelli çevrimiçi tanışma uygulamalarını kadınların flört deneyimleri açısından düşünmek: Tinder ve Happn. *Moment Dergi*, 7(2), 287-313.
- Birnholtz, J., Fitzpatrick, C., Handel, M. ve Brubaker, J. R. (2014). Identity, identification and identifiability: The language of self-presentation on a location-based mobile dating app. *Proceedings of the 16th International Conference on Human-computer Interaction with Mobile Devices & Services*, Canada, 3-12.
- Blumler, J. G. (1979). The role of theory in uses and gratifications studies. *Communication Research*, 6(1), 9-36.
- Bryden, L. T. (2017). *Online dating applications and the uses and gratifications theory*. Yayınlanmamış doktora tezi, Eastern Washington University.
- Curry, D. (2021). Dating App Revenue and Usage Statistics. Erişim 15 Mayıs 2021, <https://www.businessofapps.com/data/dating-app-market/#1>.
- David, G. ve Cambre, C. (2016). Screened intimacies: Tinder and the swipe logic. *Social Media+ Society*, 2(2), 1-11.
- Deniz, A. (2020). Changing geographies of intimacy: A study on female Tinder users in Istanbul. *Fe Dergi*, 12(1), 113-124.
- Deniz, A. ve Özgür, E. M. (2020). Mixed marriage and transnational marriage migration in the grip of political economy: Russian-Turkish Case. *Turkish Studies*, 22(3), 437-461.
- De Souza e Silva, A. (2006). From cyber to hybrid: Mobile technologies as interfaces of hybrid spaces. *Space and culture*, 9(3), 261-278.
- De Souza e Silva, A. ve Sheller, M. (2015). Introduction: Moving toward adjacent possibles. A. de Souza e Silva, M. Sheller (Eds.), *Mobility and locative media: Mobile communication in hybrid spaces* içinde. Routledge.
- Ellison, N. B., Hancock, J. T. ve Toma, C. L. (2011). Profile as promise: A framework for conceptualizing veracity in online dating self-presentations. *New Media & Society*, 14(1), 45-62.
- Evans, L. (2015). *Locative social media: Place in the digital age*. Palgrave Macmillan.
- Finkel, E. J., Eastwick, P. W., Karney, B. R., Reis, H. T. ve Sprecher, S. (2012). Online dating: A critical analysis from the perspective of psychological science. *Psychological Science in the Public Interest*, 13(1), 3-66.

- Gatter, K. ve Hodkinson, K. (2016). On the differences between Tinder™ versus online dating agencies: Questioning a myth. An exploratory study. *Cogent Psychology*, 3(1), 1162414.
- Göçmen, İ. ve Yılmaz, V. (2017). Exploring perceived discrimination among LGBT individuals in Turkey in education, employment, and health care: Results of an online survey. *Journal of Homosexuality*, 64(8), 1052-1068.
- Gülhan, M. (2019). *Sosyal Medyanın Yetişkinler Üzerindeki Etkileri Sanal ve Uzun Mesafe İlişkileri*. Yayınlanmamış master tezi, Kocaeli Üniversitesi.
- Handel, M. J. ve Shklovski, I. (2012). Disclosure, ambiguity and risk reduction in real-time dating sites. *Proceedings of the 17th ACM International Conference on Supporting Group Work*, USA, 175-178.
- Hetsroni, A., Tuncez, M. ve Özdemir, M. (2020). Stereotypical gender attributions across sexual orientations on Tinder: Evidence from Turkey. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 11(1), 14-23.
- James, J. L. (2015). *Mobile dating in the digital age: computer-mediated communication and relationship building on Tinder*. Yayınlanmamış master tezi, Texas State University.
- Katz, E., Blumler, J. G. ve Gurevitch, M. (1973). Uses and gratifications research. *The Public Opinion Quarterly*, 37(4), 509-523.
- Kemp, S. (2020). Digital 2020: Global digital overview. Erişim 21 Nisan 2021, <https://wearesocial.com/blog/2020/01/digital-2020-3-8-billion-people-use-social-media>.
- Lapowsky, I. (8 Aralık 2015). The harmful myth that Tinder's just for hookups. *Wired*. Erişim: 27 Ocak 2021, <https://www.wired.com/2015/08/an-admittedly-biased-defense-of-tinder/>
- LeFebvre, L. E. (2018). Swiping me off my feet: Explicating relationship initiation on Tinder. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(9), 1205-1229.
- Leurs, E. ve Hardy, A. (2019). Tinder tourism: tourist experiences beyond the tourism industry realm. *Annals of Leisure Research*, 22(3), 323-341.
- Ligtenberg, L. (2015). *Tinder, the app that is setting the dating scene on fire: A uses and gratifications perspective*. Yayınlanmamış master tezi, University of Amsterdam.
- Lopes, M. R. ve Vogel, C. (2017). Women's perspective on using Tinder: a user study of gender dynamics in a mobile device application. In *Proceedings of the 35th ACM International Conference on the Design of Communication* (1-10).

- Lutz, C. ve Ranzini, G. (2017). Where dating meets data: Investigating social and institutional privacy concerns on Tinder. *Social Media+ Society*, 3(1), 1-12.
- Narin, B. (2018). A netnography study about Wapa as a mobile dating application. *Moment Dergi*, 5(2), 343-367.
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal araştırma yöntemleri. Nitel ve nicel yaklaşımlar.* (S. Özge, Çev.). Ankara: Yayın Odası Yayıncılık.
- Özbaş Anbarlı, Z. (2017). *Dijital Uzamda Yaşamak: Twitter'da Gündelik Hayat.* Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi.
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N. ve Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42(5), 533-544.
- Pasin, B. (2020). Görün(m)üyorum, Öyleyse Varım: Konumsal Medyada Kuir Mekân Pratikleri. C. Tokgöz Şahoğlu ve B. Aydoğan (Eds.), *Konumsal Medya: Dijital Çağda Mekân Üzerine Disiplinlerarası Tartışmalar* içinde (205–214). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & Evaluation methods.* (3. Basım). Sage.
- Potârca, G. ve Mills, M. (2015). Racial preferences in online dating across European countries. *European Sociological Review*, 31(3), 326-341.
- Ranzini, G., Lutz, C. ve Gouderjaan, M. (10 Haziran 2016). *Swipe right: An exploration of self-presentation and impression management on Tinder.* [Konferans sunumu]. 66. Annual Conference of the International Communication Association (ICA), Fukuoka, Japan.
- Ruggiero, T. E. (2000). Uses and gratifications theory in the 21st century. *Mass Communication & Society*, 3(1), 3-37.
- Strubel, J. ve Petrie, T. A. (2017). Love me Tinder: Body image and psychosocial functioning among men and women. *Body Image*, 21, 34-38.
- Sumter, S. R., Vandenbosch, L. ve Ligtenberg, L. (2017). Love me Tinder: Untangling emerging adults' motivations for using the dating application Tinder. *Telematics and Informatics*, 34(1), 67-78.
- Tankovska, H. (2021). Online dating worldwide - statistics & facts. Erişim 1 Mayıs 2021, https://www.statista.com/topics/7443/online-dating/#dossierSummary__chapter1.

- Timmermans, E. ve Courtois, C. (2018). From swiping to casual sex and/or committed relationships: Exploring the experiences of Tinder users. *The Information Society*, 34(2), 59-70.
- Timmermans, E. ve De Caluwé, E. (2017a). Development and validation of the Tinder Motives Scale (TMS). *Computers in Human Behavior*, 70, 341-350.
- Timmermans, E. ve De Caluwé, E. (2017b). To Tinder or not to Tinder, that's the question: An individual differences perspective to Tinder use and motives. *Personality and Individual Differences*, 110, 74-79.
- Tracy, S. J. (2013). *Qualitative research methods: Collecting evidence, crafting analysis, communicating impact*. John Wiley & Sons.
- Uğur Tanrıöver, H. ve Sunam A. (2017). Türkiye'deki çevrimiçi evlilik siteleri: Medyanın benlik sunumuna etkisinin toplumsal cinsiyet odaklı bir analizi. *Galatasaray Üniversitesi İleti-ş-im Dergisi*, 26, 9-38.
- Ward, J. (2016). Swiping, matching, chatting: Self-presentation and self-disclosure on mobile dating apps. *Human IT: Journal for Information Technology Studies as a Human Science*, 13(2), 81-95.
- Ward, J. (2017). What are you doing on Tinder? Impression management on a matchmaking mobile app. *Information, Communication & Society*, 20(11), 1644-1659.
- Weiser, D. A., Niehuis, S., Flora, J., Punyanunt-Carter, N. M., Arias, V. S. ve Baird, R. H. (2018). Swiping right: Sociosexuality, intentions to engage in infidelity, and infidelity experiences on Tinder. *Personality and Individual Differences*, 133, 29-33.
- Zhao, L., Lu, Y. ve Gupta, S. (2012). Disclosure intention of location-related information in location-based social network services. *International Journal of Electronic Commerce*, 16(4), 53-90.